

Vier keer in het jaar neemt de zon, vanuit de aarde gezien, een bijzondere positie in haar loop aan de hemel in: twee keer staat ze loodrecht boven de evenaar, een keer loodrecht boven de kreeftskeerkring en een keer loodrecht boven de steenbokskeerkring. Deze laatste stand markeert het begin

van de winter. Winterwende is het eerste van vier bijzondere concerten waarin Romina Lischka en haar Hathor Consort, telkens op de dagen van de zonnewende en equinoxen, muziek brengt die gelieerd is aan deze astronomische gebeurtenissen.

Hoe kwam je erbij een programma Winterwende samen te stellen, en welke ideeën zitten er achter?

Romina Lischka: Eigenlijk is het iets waar ik al heel lang mee bezig ben, die haast magische momenten in de loop van de zon, de keerpunten die die zonneloop voor verschillende culturen betekenen, hebben me altijd al gefascineerd en vooral ook de rituelen die er mee samengaan. Die rituelen en volkse gebruiken duiken op in heel veel culturen, misschien zelfs in alle culturen. Ik ben er zeker al zeven à acht jaar mee bezig, ik zag tempels en andere gebouwen die in functie van een lichtinval georiënteerd zijn en zo geconcipeerd werden dat het licht er op een bepaald moment op een bijzondere manier binnenvalt. Vaak is dat op het moment van een equinox of zonnewende. Die bijzondere oriëntatie vind je ook al in prehistorische bouwwerken. Stonehenge in Zuid-Engeland is wel het bekendst en is in feite een reusachtige zonnewijzer. Maar ook heel oude Indische tempels zijn in die zin opgevat.

Die wenden geven structuur aan het jaar. En daar horen op hun beurt ook feesten en muziek bij. Ik vroeg me af wat de oorsprong van die gebruiken was en wat er dan eigenlijk gevierd werd. Ik realiseerde me ook dat de muzikale tradities die de geboorte van het licht vieren vandaag nog in heel wat culturen doorleven en ging op zoek naar muzikale restanten van de oudste Europese cultuur, namelijk de Keltische. Het christendom heeft veel van die Keltische tradities afgedekt en omgevormd, maar toch zijn er nog overblijfsels van die oude tradities te vinden. Sommige titels van liederen en soms ook de muziek zelf verraden hun oude Keltische wortels.

Het is niet alleen bij Keltische muziek gebleven. Je bezorgde mij een indrukwekkende en zeer gevarieerde lijst met liederen en instrumentale muziek die in het programma aan bod kunnen komen.

Ja, het is een rijke oogst geworden. Dat is ook te danken aan Anna Maria Friman en Indrė Jurgelevičiūtė. Samen hebben we de Scandinavische en de Litouwse muzikale tradities onderzocht. We hebben traditionele liederen geselecteerd met teksten waaruit die oude gebruiken en rituelen blijken, maar die tegelijkertijd ook qua sfeer passend waren.

Je weet nooit precies hoever die traditionele liederen in de tijd teruggaan, maar op een of andere manier voel je toch die verbondenheid met een cultuur die vaak zeer oud is. Met deze muziek gaan we aan de slag.

In die lange lijst kan ik een paar clusters maken, een cluster van Engelse renaissance liederen, er is muziek uit het Hoge Noorden en ook Litouwen ...

We zijn in volle voorbereiding voor het programma maar laat ik toch meteen zeggen dat er van die clusters in het programma niets zal te merken zijn, alles komt door elkaar, soms zal je zelfs muziek van totaal verschillende muzikale tradities door elkaar horen. Die geografische opsplitsing lijkt me trouwens artificieel, sommige muzikale tradities zijn heel verschillend van regio tot regio. We brengen ook muziek uit de Alpen. Daar spraken bewoners van naburige, maar toch afgezonderde bergdorpen vaak een totaal ander dialect en hadden een andere muzikale traditie.

Vooraf in Scandinavië en in Litouwen hebben we heel mooie liederen gevonden. De nachten zijn er lang, men kijkt er hard uit naar het moment dat het licht weer toeneemt. We vonden liederen over de opkomende zon, een aloud zonnegebed en een lied over een dorp in ijs, heel fantasieerlijk ... Er zijn specifieke liederen die gaan over bepaalde momenten in het jaar gaan, in dit geval de winter. Dat is eigenlijk wat we zochten, liederen die specifiek over die momenten in het jaar gaan en die dat beschrijven.

De grootste verrassing in het programma zal wel de inbreng van muziek uit de Indische klassieke muziek zijn. Jij bent zelf ook thuis in de Indische muziek?

Ja zeker, Indische klassieke muziek is gewoon mijn muziek, ik ben ermee opgegroeid en erin opgeleid, ik heb ze gestudeerd en bestudeerd. Ik ben begeistert door de melodiek maar ook door de ritmiek die totaal anders is dan deze uit de oude muziek die ik ook ken en speel. Ook de vrijheid in de vorm en de improvisatie spreekt me erg aan.

Indische *dhrupads* (red. gezongen raga's uit de Noord-Indische traditie) zijn ook heel erg tijdsgebonden. In India zijn er ook specifieke feesten en momenten van het jaar waarop bepaalde raga's moeten of mogen gezongen worden. Zo wordt een van die raga's gezongen tussen vier en zes uur 's ochtends, tijdens de zonsopgang. Dat geeft een bijzondere spanning en creëert een zeer apart gevoel.

Koen Uvin